EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 7.1.2010
COM(2009)709 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

saskaņā ar 16. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 11. februāra Regulā (EK) Nr. 273/2004 un 32. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 111/2005, kuras attiecas uz Kopienas tiesību aktu īstenošanu un darbību narkotisko vielu prekursoru tirdzniecības uzraudzības un kontroles jomā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

saskaņā ar 16. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 11. februāra Regulā (EK) Nr. 273/2004 un 32. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 111/2005, kuras attiecas uz Kopienas tiesību aktu īstenošanu un darbību narkotisko vielu prekursoru tirdzniecības uzraudzības un kontroles jomā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

1. IEVADS

Narkotisko vielu prekursori ir ķīmiskās vielas, kuras izmanto nelegālo narkotisko vielu ražošanai. Faktiski nelegālo narkotisko vielu ražošana nenotiek, neizmatojot prekursorus. Tomēr vairumam ķīmisko vielu, kuras izmanto kā narkotisko vielu prekursorus, galvenokārt ir vairāki legāli un svarīgi lietojumi (piemēram, plastmasu sintēze, farmācijas līdzekļi, kosmētikas līdzekļi, smaržas, deterģenti vai aromāti).

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas pret narkotisko un psihotropo vielu nelegālu apriti (turpmāk — „Apvienoto Nāciju Organizācijas konvencija") 12. pantā ir iekļauta īpaša atsauce uz pasākumiem, lai novērstu narkotisko vielu prekursoru novirzīšanu izmantošanai narkotisko un psihotropo vielu nelegālajā izgatavošanā.

Šajā sakarā kopš deviņdesmito gadu sākuma ES ir ieviesusi tiesību aktus, lai nodrošinātu pasākumus, ar kuriem novērš narkotisko vielu prekursoru novirzīšanu, īstenojot to legālās tirdzniecības kontroli un uzraudzību. Vēsturiski ES bija nozīmīga prekursoru eksportētāja un nelegālo narkotisko vielu importētāja, tomēr arvien vairāk ES kļuvusi par nelegāli ražotu sintētisko narkotisko vielu būtisku eksportētāju un prekursoru importētāju, kas ir vajadzīgi minēto vielu ražošanā.

Tādējādi, lai uzlabotu importa kontroli un paplašinātu esošo uzraudzības prasību darbības jomu, tika izstrādāti visjaunākie Kopienas tiesību akti narkotisko vielu prekursoru tirdzniecības uzraudzības un kontroles jomā, proti, Regula (EK) Nr. 273/2004[1] un Regula (EK) Nr. 111/2005[2],.

Regulas (EK) Nr. 273/2004 16. pantā un Regulas (EK) Nr. 111/2005 32. pantā ir paredzēts, ka trīs gadus pēc minēto regulu stāšanās spēkā veic to īstenošanas un darbības novērtējumu un iesniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei. Efektivitātes labad šajā ziņojumā sniegti novērtēšanas secinājumi par abām regulām.

2. KOPIENAS TIESĪBU AKTI NARKOTISKO VIELU PREKURSORU TIRDZNIECĪBAS KONTROLES JOMĀ

Kopienas uzņēmumu un/vai darījumu kontroles sistēma balstās uz ciešu sadarbību starp kompetentajām iestādēm un uzņēmumiem (galvenokārt ķīmisko vielu ražotāji un tirgotāji).

---

[1] OV L 47, 18.2.2004., 1. lpp.
[2] OV L 22, 26.1.2005., 1. lpp.

Konkrētāk, uzņēmumu ziņošana par aizdomīgiem darījumiem ir svarīgākais elements, lai novērstu prekursoru novirzīšanu, vienlaikus vācot izlūkinformāciju, lai noteiktu narkotisko vielu tirgoņus.

Kontroles intensitāte, ko piemēro uzņēmumiem un/vai darījumiem, ir atkarīga no to reglamentējamo narkotisko vielu riska pakāpes (t.s. klasificētās vielas), kuras tiek klasificētas trijās kategorijās, uz kurām attiecas atšķirīgas prasības, tādējādi nodrošinot vajadzīgo līdzsvaru starp visiem iespējamajiem līdzekļiem, lai novērstu narkotisko vielu prekursoru nokļūšanu nelegālo narkotisko vielu laboratorijās un lai izvairītos no nevajadzīgā sloga radīšanas visiem uzņēmumiem, kuru vajadzības ir likumīgas.

Balstoties uz šo sadarbību, ir izstrādāta brīvprātīgas uzraudzības sistēma papildu vielām (t.s. neklasificētās vielas), kas bieži vien tiek novirzītas nelegālo narkotisko vielu ražošanai. Sistēmā nodrošina elastīgumu, kas vajadzīgs, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar strauji mainīgiem novirzīšanas modeļiem, vienlaikus mazinot administratīvo slogu legāliem uzņēmumiem.

Pašreizējais Kopienas tiesiskais regulējums attiecībā uz narkotisko vielu prekursoriem ietver Regulu (EK) Nr. 273/2004, ar kuru paredz saskaņotus noteikumus kontrolei un uzraudzībai Kopienā, un Regulu (EK) Nr. 111/2005, ar kuru paredz noteikumus, kas reglamentē uzraudzību attiecībā uz narkotisko vielu prekursoru tirdzniecību starp Kopienu un trešām valstīm.

3. KOPIENAS TIESĪBU AKTU ĪSTENOŠANA

3.1. Regula (EK) Nr. 1277/2005[3]

Regulā (EK) Nr. 1277/2005 izvirzīti detalizēti īstenošanas noteikumi Regulai (EK) Nr. 273/2004 un Regulai (EK) Nr. 111/2005. Lai nodrošinātu, ka kompetentās iestādes un uzņēmumi vienotāk īsteno Kopienas tiesisko regulējumu, tajā ir paredzēti noteikumi par uzņēmumu licencēšanu, uzņēmumu informācijas sniegšanu kompetentajām iestādēm, pirmseksporta paziņojumu sistēmu, eksporta un importa atļaujām, kā arī noteikumi par tranzītu un pārkraušanu.

3.2. Vadlīnijas

Lai papildinātu tiesiskos instrumentus, vienojoties ar dalībvalstīm un uzņēmumiem, Komisija ir izstrādājusi vispusīgas vadlīnijas un pasākumus, lai atbalstītu kompetentās iestādes un nozares uzņēmumus to uzdevumu veikšanā.

- Jautājumi un atbildes

  Lai nodrošinātu vienmērīgu un saskaņotu dažu Kopienas tiesību aktu noteikumu īstenošanu, tika izstrādātas vadlīnijas, lai sniegtu dalībvalstu kompetentajām iestādēm un uzņēmumiem koordinētas atbildes uz interpretēšanas jautājumiem, kas radušies kopš 2005. gada. Tās regulāri atjauno un tie ir publiski pieejami[4].

- ES vadlīnijas uzņēmumiem par narkotisko vielu prekursoru kontroli

---

[3] OV L 202, 3.8.2005., 7. lpp.

[4] http://ec.europa.eu/enterprise/chemicals/legislation/precursors/index_en.htm

Lai stiprinātu partnerību un sadarbību starp kompetentajām iestādēm un uzņēmumiem 2006. gadā tika panākta vienošanās par ES vadlīnijām uzņēmumiem par narkotisko vielu prekursoru kontroli. Minētajās vadlīnijās sniedz praktiskos ieteikumus (piemēram, riska indikatorus aizdomīgu darījumu noteikšanai) un klasificēto un neklasificēto vielu sarakstus (piemēram, „ES brīvprātīgas uzraudzības saraksts"), kuru mērķis ir palīdzēt uzņēmumiem pildīt pienākumus, cieši sadarbojoties ar iestādēm. Ņemot vērā apstākli, ka šajās vadlīnijās ir ietverta jutīga informācija, dalībvalstu kompetentās iestādes izplata vadlīnijas tieši un tikai uzticamiem uzņēmumiem.

- Semināri

Komisijas dienesti, cieši sadarbojoties ar uzņēmumiem, ir rīkojuši vairākus seminārus, lai paplašinātu zināšanas par jauniem Kopienas tiesību aktiem attiecībā uz narkotisko vielu prekursoriem un lai stiprinātu partnerību.

- Ekspertu sanāksmes

Komisijas dienesti un dalībvalstis ir rīkojuši *ad hoc* ekspertu sanāksmes, lai risinātu konkrētus jautājumus saistībā ar heroīna prekursoru (etiķskābes anhidrīds) un sintētisko narkotisko vielu prekursoru, kurus izmanto amfetamīnu vai *ecstasy* ražošanai (*BMK*, *PMK,*), novirzīšanu un kontrabandu.

3.3. Savstarpēja administratīvā palīdzība

Padomes Regulā (EK) Nr. 515/97 ir paredzēts tiesiskais pamats informācijas apmaiņai, ieskaitot konfidencialitātes noteikumus, starp dalībvalstīm un starp dalībvalstīm un Komisiju.

Komisijai un dalībvalstīm apmainoties ar informāciju par aizdomīgiem sūtījumiem, tiek novērsta novirzīšana un konfiscēti narkotisko vielu prekursori; tādējādi tiek nodrošināta koordinēta pieeja Eiropas Savienībā, atbalstītas dalībvalstu veiktās izmeklēšanas un narkotisko vielu tirgoņiem tiek liegta iespēja meklēt potenciālus trūkumus Kopienas iekšējā tirgū. Turklāt trešās(-ām) valstis(-īm), ar kurām ES ir noslēgti divpusējie nolīgumi par narkotisko vielu prekursoriem, var pieprasīt/sniegt palīdzību saistībā ar pieprasījumiem par konstatētiem vai iespējamiem pārkāpumiem, kas ir saistīti ar narkotisko vielu prekursoriem.

3.4. ES Narkomānijas apkarošanas rīcības plāns[5]

Pasākumi, ar kuriem apkaro narkotisko vielu prekursoru novirzīšanu un kontrabandu, joprojām ir būtiskākais elements jaunajā ES Narkomānijas apkarošanas rīcības plānā 2009.–2012. gadam[6], ko izstrādāja saskaņā ar vispārējo ES Narkomānijas apkarošanas stratēģiju 2005.–2012. gadam. Ar 42. darbību ES Narkomānijas apkarošanas rīcības plānā 2009.–2012. gadam rosina novērtēt ES narkotisko vielu prekursoru tiesību aktus un to īstenošanu.

3.5. Darbības saskaņā ar programmu „Muita 2013"

„Muita 2013" ir ES sadarbības programma, kas sniedz valstu iestādēm iespēju iegūt un apmainīties ar informāciju un zināšanām. Ar minētās programmas palīdzību partnerībā var izstrādāt un operēt lielas Eiropas līmeņa IT sistēmas un veidot speciālistu tīklus, apvienojot

---

5 COM(2008) 567/4

6 OV C 326, 20.12.2008., 7.-25. lpp.

valstu ierēdņus no visas Eiropas[7]. Ir veikti vairāki pasākumi, lai veicinātu Kopienas tiesību aktu īstenošanu par narkotisko vielu prekursoriem.

Balstoties uz ES vadlīnijām uzņēmumiem par narkotisko vielu prekursoru kontroli, tika izstrādāta **e-mācību programma uzņēmumiem par narkotisko vielu prekursoru kontroli**.

Cieši sadarbojoties Komisijas dienestiem un dalībvalstu muitas, policijas un citu kompetento iestāžu ekspertiem narkotisko vielu prekursoru tiesību aktu jautājumos, tiek izstrādāta **e-mācību programma muitas dienestiem**.

Muitas operatīvās kontroles ekspertu projekta grupa tika izveidota, lai veicinātu operatīvo sniegumu, atklājot aizdomīgus narkotisko vielu prekursoru sūtījumus, kas tiek ievesti un/vai izvesti no Kopienas muitas teritorijas. Lai apmainītos ar labāko praksi, tika noturēti vairāki semināri.

Tika organizēts **prātavētras seminārs**, kurā piedalījās muitas ierēdņi, lai noteiktu riska analīzes kritērijus narkotisko vielu prekursoriem, kurus ieved un/vai izved no Kopienas.

3.6. Divpusēji nolīgumi

Kopiena ir noslēgusi desmit divpusējus nolīgumus ar trešajām valstīm, lai kopā ar lielākajiem spēlētājiem stiprinātu kontroli, risinot konkrētus abpusēji svarīgus narkotisko vielu prekursoru kontroles jautājumus. Šādi nolīgumi ir noslēgti ar Bolīviju, Kolumbiju, Ekvadoru, Peru, Venecuēlu[8], Čīli[9], Meksiku[10], Amerikas Savienotajām Valstīm[11], Turciju[12] un Ķīnu[13]. Turklāt Padome 2009. gada martā ir pilnvarojusi Komisiju vest sarunas par divpusēju nolīgumu ar Krievijas Federāciju.

Minētie nolīgumi ir noslēgti, lai stiprinātu sadarbību regulējuma jomā ar trešajām valstīm, balstoties uz Regulā Nr. 111/2005 paredzētajiem instrumentiem, un lai iedarbinātu abpusējās palīdzības mehānismus un izveidotu līgumslēdzēju pušu „Kopējas turpmākā darba grupas".

3.7. Pasākumi Apvienoto Nāciju Organizācijas līmenī

Komisija un dalībvalstis ir cieši iesaistītas pārskatīšanā, ko veic, lai novērtētu panākumus, ņemot vērā mērķus, kas izvirzīti Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 1998. gada speciālajā sesijā (*UNGASS*); turklāt tās aktīvi piedalās Narkotisko vielu komisijas (*CND*) ikgadējās sesijās, tas ir, svarīgākajā Apvienoto Nāciju Organizācijas struktūrā politikas veidošanas jautājumos par narkotiskajām vielām.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotisko vielu komisijas (*CND*) 50. sesijā tika pieņemts Kopienas priekšlikums Rezolūcijai 50/10 par narkotisko vielu un citu vielu, kuras izmanto nelegālo narkotisko vielu ražošanā, un psihotropo vielu novirzīšanas novēršanu (*Prevention of diversion of drug precursors and other substances used for the illicit manufacture of narcotic*

---

7 OV L 154, 25.–31. lpp.
8 OV L 324, 30.12.1995., 1.lpp.
9 OV L 336, 11.12.1998., 46. lpp.
10 OV L 77, 19.3.1997, 22. lpp.
11 OV L 164, 21.6.1997., 22. lpp.
12 OV L 64, 7.3.2003., 28. lpp.
13 OV L 56, 28.2.2009., 6. lpp.

drugs and psychotropic substances[14]). Minētajā rezolūcijā ir ietverti Kopienas narkotisko vielu prekursoru kontroles pamatprincipi.

Turklāt Komisijas dienesti un dalībvalstis aktīvi piedalās un atbalsta konkrētus ANO vadītus operatīvus pasākumus, lai risinātu konkrētus jautājumus saistībā ar narkotisko vielu prekursoru novirzīšanu un kontrabandu. ES piedalās projektā *PRISM*, lai risinātu sintētisko narkotisko vielu prekursoru novirzīšanas jautājumus un projektā *COHESION*, lai risinātu heroīna un kokaīna prekursoru novirzīšanas un kontrabandas jautājumus, kā arī ar minētajiem projektiem saistītos konkrētos operatīvos pasākumos.

4. NOVĒRTĒŠANA

4.1. Komisijas veiktie pasākumi, lai novērtētu Kopienas tiesību aktu īstenošanu un darbību

Komisija 2007. gadā aicināja dalībvalstis sniegt informāciju par valsts pasākumiem, ko tās pieņēmušas kā paredzēts Kopienas tiesību aktos (t.i., pasākumi, kas ļauj dalībvalstīm veikt kontroles un uzraudzības pienākumus, un noteikumi par sodiem, kas piemērojami Kopienas tiesību aktu noteikumu pārkāpumu gadījumos). Vairums dalībvalstu pieņēma piemērotus pasākumus, izņemot astoņas dalībvalstis, pret kurām Komisija sāka pārkāpumu procedūras. Lielākā daļa attiecīgo dalībvalstu 2008. gadā pieņēma vajadzīgos pasākumus vai spēra soļus, lai pieņemtu vajadzīgos pasākumus; tādējādi visiem valstu pasākumiem būtu jāstājas spēkā līdz 2009. gada beigām.

Lai novērtētu Kopienas tiesību aktu darbību, tika izveidota valstu kompetento iestāžu ekspertu darba grupa Komisijas dienestu atbalstam. Turklāt Komisija pilnvaroja ārēju līgumslēdzēju, lai apkopotu informāciju no visām ieinteresētajām personām (kompetentās iestādes un nozares uzņēmumi), izmantojot anketēšanu, tostarp kvantitatīvos datus, ja ir pieejami, kā arī lai analizētu tādu kavējumu ietekmi, ko izraisa normatīvās prasības attiecībā uz tirdzniecību ar narkotisko vielu prekursoriem, un lai apkopotu priekšlikumus pašreizējās sistēmas uzlabošanai.

Visas dalībvalstis pilnīgi vai daļēji ir atbildējušas par 2006. un 2007. gadu. Ar izlasē iekļauto dalībvalstu kompetentajām iestādēm tika veiktas rūpīgas intervijas. Kopā 72 uzņēmumi un 8 nozares apvienības (no 10 dalībvalstīm) sniedza atbildes uz nozares aptaujas jautājumiem. Vairāk nekā 90 % visu atbilžu sniedza piecas personas no aptaujātajām. Ziņojums par minēto pētījumu tika pabeigts 2009. gada janvārī, un tajā iekļauta pētījuma rezultātu detalizēta prezentācija. Ziņojumā apkopoti svarīgākie secinājumi un piedāvāti ieteikumi saistībā ar konstatētajiem trūkumiem. Informācija nav publiski pieejama, jo ziņojums satur jutīgu informāciju. Lai gan līgumslēdzējs ieguldīja ievērojamu darbu, iegūtie dati ir nepilnīgi, un tos nevar uzskatīt par pilnīgi reprezentatīviem. Izrādījās, ka īpaši sarežģīti ir iegūt kvantitatīvos datus par izmaksām, kas radušās kompetentajām iestādēm vai uzņēmumiem, īstenojot normatīvās prasības.

Tā kā Regulā (EK) Nr. 111/2005 liek uzsvaru uz muitas kontrolēm, 2007. gadā tika veikts vēl viens pētījums, lai noskaidrotu, cik prioritāra ir narkotisko vielu prekursoru kontrole muitas dienestiem, vai ir resursi kontroles veikšanai un vai kontroles faktiski veic.

---

[14] Rezolūcija 50/10, 42. lpp. Narkotisko vielu komisijas 50. sesijas ziņojumā (E/CN.7/2007/16/Corr.1) http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/session/50.html

4.2. Novērtējuma secinājumi

4.2.1. Galvenās tendences novirzīšanā un novirzīšanas mēģinājumos

Acīmredzami kopumā Kopienas tiesiskajā regulējumā narkotisko vielu prekursoru tirdzniecības kontrolei paredzēti piemēroti pasākumi, lai novērstu narkotisko vielu prekursoru novirzīšanu nelegālo narkotisko vielu ražošanai. Kopš 2005. gada kopumā ir pieaudzis klasificēto un neklasificēto vielu konfiskāciju un pārtverto sūtījumu skaits. Turklāt atpakaļsaiknes izmeklēšanas ļauj aplēst, visticamāk, novirzītos vielu daudzumus *a posteriori*. No vienas puses minētie dati liecina, ka sistēma funkcionē labi, bet no otras puses, ka narkotisko vielu tirgoņi turpina mēģinājumus novirzīt narkotisko vielu prekursorus no legālās tirdzniecības. Acīmredzot novirzīšana no legālās aprites šiem tirgoņiem joprojām ir vispiemērotākā iespēja, lai iegūtu narkotisko vielu prekursorus. Lai gan nav pietiekamu kvantitatīvo pierādījumu, ka legālās tirdzniecības kontrole tik tiešām mazina narkotisko vielu prekursoru novirzīšanu un kontrabandu, ir skaidrs, ka pašreizējā kontroles sistēma rada nopietnus šķēršļus, kas kavē tirgoņu piekļuvi narkotisko vielu prekursoriem un mazina narkotisko vielu prekursoru vispārējo pieejamību nelegālai narkotisko vielu ražošanai. Šķiet, pašreizējie novēršanas mēģinājumi koncentrējas uz ierobežotu klasificēto un neklasificēto vielu skaitu.

Saskaņā ar datiem par konfiskācijām un pārtvertiem sūtījumiem, ***etiķskābes anhidrīds***, kas ir svarīgākais prekursors heroīna ražošanai, dažās dalībvalstīs joprojām ir narkotisko vielu tirgoņu redzeslokā. Divpusējā un reģionālā palīdzība un sadarbība starp attiecīgajām kompetentajām iestādēm bija izšķiroša, lai 2008. gadā novērstu novirzīšanu un/vai konfiscētu aptuveni 220 t etiķskābes anhidrīda, kas ir vairāk par 15 % lēstā etiķskābes anhidrīda, kas ir nepieciešams nelegālai heroīna ražošanai Afganistānā.

ES Muitas iestādes ir palielinājušas kontroli pār ***efedrīna*** un ***pseidoefedrīna*** tirdzniecību brīvā formā vai kā sastāvdaļu farmācijas līdzekļos/zālēs, kas galvenokārt šķērso ES tranzītā, bet dažkārt arī tiek eksportēti uz trešajām valstīm, kurās tiek nelegāli ražots metamfetamīns. Tā rezultātā ir būtiski palielinājies konfiskāciju skaits, īpaši attiecībā uz farmācijas līdzekļiem, kas satur pseidoefedrīnu. Kopš 2005. gada tika noteikti, konfiscēti vai pārtverti aizdomīgi efedrīna un pseidoefedrīna sūtījumi 86 t apmērā brīvā formā vai tabletēs, novērsta metamfetamīnu ražošanā līdz pat 65 t apmērā (atkarībā no izmantotās sintēzes metodes), kuru vērtību melnajā tirgū lēš USD 9,7 miljardu apmērā.

Gammabutirolaktons (GBL) ir neklasificēta viela, kas ir iekļauta brīvprātīgas uzraudzības shēmā Kopienā. Pieejamie dati liecina, ka sadarbība starp nozari, balstoties uz brīvprātīgu uzraudzību un ziņošanu, ir veiksmīga, tomēr arī narkotisko vielu tirgoņi joprojām ir ieinteresēti *GBL* un citu ķīmisko vielu, kas ir pakļautas vājākai kontrolei, novirzīšanā. 2008. gadā tika atklāti *GBL* novirzīšanas mēģinājumi vai konfiscēti kopumā 2170 l apmērā.

Kopš 2005. gada nav pierādījumi, kas liecinātu, ka Kopienā tiek novirzīti citi nozīmīgi prekursori. Piemēram, nav konfiscēti vai pārtverti būtiski kālija permanganāta (svarīgākais kokaīna prekursors) sūtījumi.

4.2.2. Tiesību aktu priekšrocības un trūkumi

Jāatzīmē, ka regulās paredzētais termiņš, lai novērtētu to darbību, bija visai īss ietekmes noteikšanai. Turklāt situāciju pasliktināja apstāklis, ka vairākās dalībvalstīs vajadzīgos pasākumus visu saistību izpildei saskaņā ar regulām pieņēma ar nokavēšanos.

Tomēr visi pasākumi, kas izstrādāti kopš 2005. gada, bez šaubām ir sekmējuši labu un saskaņotu Kopienas tiesību aktu īstenošanu un darbību. Turklāt dalībvalstīm laika gaitā pieņemot pasākumus un pilnvaras, kas ir paredzētas Kopienas tiesību aktos, ir ievērojami palielinājusies to rīcībspēja Kopienas tiesību aktu pārkāpumu gadījumos.

Kopumā Regulas (EK) Nr. 273/2004 un Regulas (EK) Nr. 111/2005 noteikumi un Regulas (EK) Nr. 1277/2005 īstenošanas noteikumi funkcionē labi un sasniedz izvirzīto mērķi, proti, novirzīšanas novēršanu, nepalielinot nevajadzīgus šķēršļus legālai tirdzniecībai ar klasificētiem narkotisko vielu prekursoriem. Kontrole un uzraudzība tiek koncentrēta uz uzņēmumiem nevis uz katru darījumu atsevišķi. Klasificēto vielu iedalījums trijās kategorijas ir pierādījis sevi kā efektīvs veids, lai piemērotu modulēšanas pieeju atkarībā no vielu jutīguma un legāli tirgotā daudzuma.

Galvenais princips, kas ietverts tiesību aktos par Kopienas iekšējo tirdzniecību un tirdzniecību starp Kopienu un trešajā valstīm — sadarbība starp uzņēmumiem un kompetentajām iestādēm —, arī pierādījis savu efektivitāti. Lai gan dalībvalstīs sadarbības iespējas tiek atšķirīgi īstenotas un izmantotas, šī sadarbība atvieglo obligāto un brīvprātīgo ziņošanu par darījumiem vai pasūtījumiem un priekšlaicīgi novērš klasificēto un neklasificēto vielu novirzīšanu, vienlaikus nodrošinot sekmīgu legālo tirdzniecību. Tas ir elastīgs, ātrs un efektīvs instruments, lai reaģētu uz pastāvīgi mainīgiem kontrabandas veidiem un tirgoņu augošu interesi par vielām, kas pakļautas vājākai kontrolei. ES vadlīnijas uzņēmumiem par narkotisko vielu prekursoru kontroli un jaunā e-mācību programma uzņēmumiem par narkotisko vielu prekursoru kontroli veiksmīgi papildina tiesību aktus.

Tādas vienotas licencēšanas sistēmas īstenošana un darbība, ko ieviesa Kopienas iekšējai tirdzniecībai un tirdzniecībai starp Kopienu un trešajām valstīm, uzņēmumiem, kas rīkojas ar 1. kategorijas vielām (visjutīgākās vielas), ir apliecinājusi savu efektivitāti gan no kompetento iestāžu, gan no nozares perspektīvas.

Acīmredzot reģistrēšanas prasība uzņēmumiem, kas rīkojas ar mazāk jutīgiem prekursoriem 2. kategorijā gan attiecībā uz Kopienas iekšējo tirdzniecību, gan attiecībā uz tirdzniecību starp Kopienu un trešajām valstīm, ir nepietiekama, lai kompetentās iestādes nodrošinātu piemērotu kontroli un novērstu būtisku daudzumu novirzīšanu no Kopienas iekšējās tirdzniecības ar minētajām vielām. Faktiski 2. kategorijas vielu galalietotājiem, kas nelaiž tirgū minētās vielas, nav jāreģistrē vai jāziņo par daudzumiem, ko tie iepērk pašu vajadzībām. Tādējādi minētie daudzumi praktiski nav zināmi kompetentajām iestādēm. Turklāt 2. kategorijas vielu ražotājiem vai tirgotājiem ir ļoti sarežģīti veikt to pienākumus, pārbaudot klientu un vielas norādītā galapatēriņa leģitimitāti, un atbilstīgi ziņot par aizdomīgiem darījumiem kompetentajām iestādēm. Leģitimitātes kontrole, ko veic kompetentās iestādes par uzņēmumiem, ir sarežģīta; vēl jo vairāk tad, kad 2. kategorijas vielu ražotāji/pārdevēji un galalietotāji ir reģistrēti vairākās dalībvalstīs un kad tirdzniecības ķēdē ietverti vairāk nekā divi uzņēmumi, kas ir reģistrēti vairāk nekā vienā dalībvalstī. Minētās problēmas ir īpaši aktuālas saistībā ar etiķskābes anhidrīdu, kas ir svarīgākais prekursors kokaīna ražošanai.

Novērtējumā konstatēja, ka daži tiesību aktu noteikumi tiek interpretēti atšķirīgi; tāpēc minētais jautājums ir jārisina, lai atvieglotu šo noteikumu saskaņotu īstenošanu Kopienā. Tas konkrēti attiecas uz obligātajiem laukiem, kas jāaizpilda klienta deklarācijā un kritērijiem, saskaņā ar kuriem produktus, kas satur klasificētās vielas, klasificē kā maisījumus, uz pašreizējo robežvērtību piemērošanu saistībā ar atbrīvojumu no reģistrācijas tiem maisījumiem, kas satur 2. kategorijas vielas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 273/2004 6. pantu salīdzinājuma ar formulējumu Regulas (EK) Nr. 1277/2005 14. pantā.

Noteikumi par uzņēmumu ziņošanas biežumu kompetentajām iestādēm nesniedz pietiekamu pamatu kontroles un uzraudzības pienākumu izpildei. Pārskats par legālās tirdzniecības sūtījumiem ir būtisks instruments, lai noteiktu aizdomīgus sūtījumus.

Instrumenti, kas reglamentē eksporta un importa kontroli, sniedz iespēju kompetentajām iestādēm veikt iepriekšējas pārbaudes par darījuma legāliem mērķiem, tādējādi tie nodrošina līdzekļus, lai novērstu novirzīšanu sākumposmā. Ar pirmseksporta ziņošanas sistēmas palīdzību trešās valstis, kas ir veikušas pieprasījumu, var pārbaudīt paredzēto darījumu un ziņot dalībvalstu kompetentajām iestādēm, vai darījums ir legāls vai nav.

Stingrāks uzsvars uz muitas procedūrām un kontroli ir izrādījies ļoti lietderīgs. Arvien biežāk sūtījumi tiek novirzīti no legāliem izplatīšanas kanāliem jau pirms tie nonāk Kopienas muitas teritorijā. Tas savukārt prasa no muitas un robežkontroles iestādēm vairāk uzmanības. Šķiet, noteikumi par tranzīta un pārkraušanas kontroli zināmā mērā ir uzlabojuši iespējas pārbaudīt šādu sūtījumu legālos mērķus, tomēr acīmredzot tie nesniedz šādas iespējas kompetentajām iestādēm visos gadījumos.

2007. gada pētījumā par narkotisko vielu prekursoru muitas kontrolēm noteica trūkumus, kas saistīti ar tādu aizdomīgu sūtījumu noteikšanu, par kuriem iesniedz nepatiesas muitas deklarācijas. Novērtējumā konstatēja pozitīvas tendences, tomēr kopuma joprojām ir jāveic uzlabojumi. Konkrētāk, ziņojumā konstatēja, ka muitas dienestiem trūkst prioritāšu saistībā ar narkotisko vielu prekursoru tiesību aktiem, informētība un zināšanas ir nepietiekamas un resursu trūkst (piemēram, testēšanas ierīces).

Cilvēkiem paredzētie farmācijas līdzekļi/zāles, kas satur narkotisko vielu prekursorus, patlaban ir izslēgti no to tiesību aktu darbības jomas, kas attiecas uz narkotisko vielu prekursoriem. Saskaņā ar Kopienas farmācijas tiesību aktiem (Direktīva 2001/83/EK) pirms ražošanas, importa, izplatīšanas vairumtirdzniecībā vai eksporta ir jāsaņem atļauja un ir jāpilda īpaši pienākumi, ieskaitot regulāras pārbaudes. Tādējādi uzskata, ka minētās darbības būtu jāpakļauj pietiekamai sistemātiskai kontrolei, ko veiktu dalībvalstu kompetentās iestādes. Tomēr saskaņā ar tiesību aktiem par narkotisko vielu prekursoriem uz šādiem ražotājiem, importētājiem un vairumtirgotājiem neattiecas īpašas pirmseksporta ziņošanas prasības, eksportējot zāles, kas satur narkotisko vielu prekursorus. Tā rezultātā dažās dalībvalstīs farmācijas līdzekļu/zāļu, kas satur narkotisko vielu prekursorus — īpaši efedrīnu un pseidoefedrīnu —, eksporta un tranzīta/pārkraušanas sūtījumi, nav apturēti vai konfiscēti, lai gan bija liela varbūtība, ka tos izmantos nelegālo narkotisko vielu ražošanā.

Tika konstatēti arī mazāki trūkumi saistībā ar prekursoru tiesību aktiem attiecībā uz ārējo tirdzniecību. Tostarp ir kompetento iestāžu nepietiekams elastīgums saistībā ar termiņu, kurā saņem atbildi par pirmseksporta paziņojumiem, vienkāršotu atļauju izsniegšanas procedūru trūkums atkārtotiem sūtījumiem starp pazīstamiem uzņēmumiem Kopienā un EBTA valstīs, kā arī vajadzība turpmāk racionalizēt atļauju izsniegšanas procedūras e-muitas vidē.

5. IETEIKUMI UZLABOJUMIEM

5.1. Pašreizējo tiesību aktu saskaņotas īstenošanas uzlabošana

Kā pirmo uzlabojumu pasākumu būtu jāatbalsta un jāveicina labas prakses apmaiņa starp dalībvalstu iestādēm, ieskaitot muitas iestādes, un reālās partnerības praktiskā īstenošana starp iestādēm un uzņēmumiem. Kopienas līmenī var uzlabot labas prakses apmaiņu dažāda veida

semināros un apaļā galda diskusijās par konkrētām tēmām un/vai konkrētiem narkotisko vielu prekursoriem, lai nekavējoties gūtu labumu no labas prakses dažās dalībvalstīs un visbeidzot kopumā stiprinātu kontroles sistēmas.

Atjauninot „Jautājumu un atbilžu" vadlīnijas, var panākt dažu pašreizējo tiesību aktu noteikumu saskaņotu interpretāciju, piemēram, saistībā ar robežvērtību piemērošanu attiecībā uz reģistrāciju gadījumos, kad savienojumi satur klasificētās vielas, īpaši saistībā ar Regulas (EK) Nr. 273/2004 6. panta interpretāciju salīdzinājumā ar Regulas (EK) Nr. 1277/2005 14. panta formulējumu, vai panākt vienotu kritēriju noteikšanu maisījumiem, kas satur narkotisko vielu prekursorus.

Tas veicinās Kopienas noteikumu īstenošanu, vienlaikus izvairoties no tā, ka narkotisko vielu tirgoņi koncentrējas uz dalībvalstīm, kurās Kopienas noteikumi it kā tiek īstenoti mazāk stingri un/vai sodi it kā ir mazāki.

5.2. Ziņošanas veicināšana

Regulā (EK) Nr. 1277/2005 noteiktie ziņošanas pienākumi būtu jāpārskata, lai iegūtu precīzāku un savlaicīgāk iegūtu informāciju par uzņēmumu paziņojumiem. To var panākt, palielinot ziņošanas biežumu no reizes gadā uz divām vai četrām, vienlaikus atvieglojot šo ziņošanu, izmantojot drošus elektroniskus līdzekļus informācijas apmaiņai, tostarp, ja atbilstīgi, drošas Eiropas datubāzes izveide.

5.3. Dažu prasību grozīšana 2. kategorijas vielām

Ņemot vērā noteiktos trūkumus, acīmredzami ir jāstiprina kontrole pār visām 2. kategorijas vielām vai konkrēti pār etiķskābes anhidrīdu (svarīgākais prekursors heroīna ražošanai), lai nodrošinātu, ka uz uzņēmumiem, kas pārstrādā vai tirgo 2. kategorijas vielas (vai konkrēti etiķskābes anhidrīdu), attiecas piemērota kontrole, kuras mērķis ir novērst novirzīšanas mēģinājumus. To var panākt dažādos veidos:

- grozījumi Regulā (EK) Nr. 273/2004, lai izvirzītu prasības galalietotāju reģistrācijai, kas pārstrādā 2. kategorijas vielas pašu vajadzībām, piemēram, grozot „uzņēmēja" vai „tirgū laišanas" definīciju vai grozot 3. panta 6. punktu un izveidojot reģistrācijas sistēmu;

- grozījumi Regulā (EK) Nr. 1277/2005, lai ieviestu vienotus reģistrācijas nosacījumus un procedūras;

- grozījumi Regulas (EK) Nr. 273/2004 I pielikumā un attiecīgi Regulā (EK) Nr. 111/2005, lai pārklasificētu etiķskābes anhidrīdu no 2. kategorijas 1. kategorijā.

5.4. Atbilstošas kontroles nodrošināšana pār farmācijas līdzekļiem/zālēm, kas satur efedrīnu vai pseidoefedrīnu

Nedubultojot administratīvos noteikumus zāļu ražotājiem, importētājiem un vairumtirgotājiem, ir jāapsver kontroles noteikumu stiprināšana par farmācijas līdzekļiem/zālēm, kas satur efedrīnu vai pseidoefedrīnu, ko pārkrauj ES vai sūta tranzītā caur ES. Tiesību aktos farmācijas jomā jau ir iekļauti noteikumi par zāļu eksportu. Ir jāapsver, vai konkrēti saskaņoti praktiskie noteikumi tādu zāļu eksportam, kas satur efedrīnu vai pseidoefedrīnu, un to uzraudzība, ko veic par zālēm atbildīgās kompetentās iestādes, būtu izdevīga un vai tiesību aktos par narkotisko vielu prekursoriem būtu jāparedz iespēja apturēt

farmācijas līdzekļu/zāļu eksportu, ja ir pamatoti iemesli aizdomām, ka vielas ir paredzētas narkotisko vielu nelegālai ražošanai.

5.5. Procedūras prasību uzlabošana un pielāgošana saistībā ar novirzīšanas risku

Lai novirzīšanas risku samērotu ar kontroles līmeni, būtu jāpieņem procedūra attiecībā uz pirmseksporta paziņojumiem, lai kompetentās iestādes varētu rīkoties, katru gadījumu izvērtējot atsevišķi, un lai vienkāršotu atļauju izsniegšanas procedūru atkārtotiem sūtījumiem starp pazīstamiem uzņēmumiem Kopienā un EBTA valstīs, kā arī lai turpmāk racionalizētu atļauju izsniegšanas procedūras e-muitas vidē.

6. TURPMĀKIE PASĀKUMI

Noteiktos trūkumus var novērst ar dažādiem līdzekļiem, lai gan dažos gadījumos ir vajadzīgi grozījumi Kopienas tiesību aktos. Izvēloties jebkuru risinājumu, būtu rūpīgi jāpārbauda tā ietekme uz uzņēmumiem, kas leģitīmos nolūkos likumīgi tirgo minētās vielas, kā arī risinājumu efektivitāte, lai novērstu narkotisko vielu novirzīšanu nelegālai ražošanai.

Ņemot vērā, ka pašreizējie tiesību akti pilnībā darbojas neilgi, Komisija pirmkārt atbalstīs, organizēs un veicinās pasākumus, kuru mērķis ir labāka īstenošana, lai nekavējoties gūtu labumu no labas prakses.

Tomēr Komisija arī tupinās vākt vajadzīgo informāciju, lai noteiktu labākos risinājumus tiesību aktos identificēto trūkumu novēršanai un lai novērtētu izvēlēto risinājumu ietekmi gan uz kompetentajām iestādēm, gan uz uzņēmumiem.